

Tocqueville en de huidige stand van zaken in Amerika -7

Petra Bolhuis &
Theo Meereboer
Maieutiek 2018

Moraal en nut

"Ik betwijfel of de mensen in aristocratische eeuwen deugdamer waren dan in andere, maar het is zeker dat men toen onophoudelijk over de schoonheden van de deugd sprak; de vraag hoe de deugd nut kon afwerpen, bestudeerden zij slechts in het geheim." (558)

"In de Verenigde Staten zegt men vrijwel nooit dat de deugd schoon is. Men beweert dat zij nuttig is en bewijst het elke dag. Amerikaanse moralisten beweren niet dat men zich voor zijn naaste moet opofferen omdat zulks groots is, maar zij zeggen stoutmoedig dat dergelijke opofferingen even noodzakelijk zijn voor degene die ze zich getroost als voor degene die ervan profiteert." (558)

Maieutiek_2018 Tocqueville en Amerika nu-7

Probleem dat ontstaat met 'het nut' als basis

Wat als het gezamenlijke werken en arbeiden niet ten goede komt aan iedereen en er zelfs overbodigen ontstaan? (Arendt in *Totalitarisme*)

Alle andere vormen van moraliteit horen bij de privésfeer en deel je met een 'wij'.

Tocqueville zag religie als een bron van moraliteit. Kant zag handel als een bron van moraliteit. De contractfilosofen zagen het contract als bindend. Maar iedere basis werkt alleen als iedereen er baat bij heeft. Dat is vandaag de dag niet het geval.

Maieutiek_2018 Tocqueville en Amerika nu-7

Democratie wordt gevoed door de democratische ervaring

Welbegrepen eigenbelang ontstaat op de grens van publiek-privaat, gelijkheid-vrijheid, individueel en lange-korte termijn

De democratische ervaring is van belang; Als het gevoel er is anderen nodig te hebben en er is notie van een algemeen belang, dan is er bereidheid om compromissen te sluiten en te participeren in de politiek.

Maieutiek_2018 Tocqueville en Amerika nu-7

Tragedie van de commons

Dit voorbeeld werd oorspronkelijk beschreven in 1833 door de amateurwiskundige William Forster Lloyd onder de titel 'Two Lectures on the Checks to Population'. De term 'tragedie van de meent' (Engels: 'tragedy of the commons') is ontleend aan het mede op deze verhandeling gebaseerde artikel van de Amerikaanse bioloog Hardin, 'Tragedy of the Commons', in *Science* in 1968

Maieutiek_2018 Tocqueville en Amerika nu-7

Egoïsme en korte termijn eigenbelang

“Als de mensen gelijk worden, maar ook onwetend en grof blijven, valt moeilijk te voorspellen tot welke stompzinnige excessen hun egoïsme hen kan aanzetten, en kan men evenmin voorspellen in welke schandelijke ellende zij zich zullen storten uit angst iets van hun welstand op te geven ten gunste van de voorspoed van hun medemensen.”(560)

Maieutiek_2018 Tocqueville en Amerika nu-7

Bourgeois (privé) of citoyen (publiek)

Voor Tocqueville zijn individualisme en egoïsme geen abstracte begrippen. In zijn brieven en andere egodocumenten maakt hij er veelvuldig gebruik van. Zo schrijft hij in zijn *Recollections* over zijn schoonzus die uit angst voor de rellen en de gevechten in de straten van 1848 haar toevlucht bij hem zoekt:

Maieutiek_2018 Tocqueville en Amerika nu-7

Goed mens, maar een slechte burger

'What made me most impatient was that my sister-in-law had no thought for the country's fate in the lamentations she poured out concerning her dear ones. There was neither depth of feeling nor breadth of sympathy in her demonstrative sensibility. She was, after all, very kind and even intelligent, but her mind had contracted and her heart frozen as both were restricted within the narrow limits of a pious egotism, so that both mind and heart were solely concerned with the good God, her husband, children and especially her health, with no interest left over for other people.

She was the most respectable woman and the worst citizen one could find' (Recollections, 40).

Maieutiek_2018 Tocqueville en Amerika nu-7

Ayn Rand (1905-1982)

De kracht van Atlantis is een pleidooi voor een volkomen concurrentie waardoor de besten boven komen drijven en zonder enige terughouding hun gang kunnen gaan. Uiteindelijk zal iedereen hiervan profiteren (Zij zijn de atlanten die de wereld dragen) Probleem met deze ideologie is dat de overbodigen en de zwakken geen plek hebben.

Maieutiek_2018 Tocqueville en Amerika nu-7

Gerichtheid op winst gaat ten koste van kwaliteit

“Welnu, er zijn maar twee manieren om de prijs van een product te verlagen. De eerste is: betere, snellere en slimmere middelen vinden om het te produceren. De tweede: ongeveer dezelfde producten, maar van mindere kwaliteit, in een grotere hoeveelheid fabriceren. Bij democratische volken zijn alle intellectuele capaciteiten van de ambachtsman op deze twee punten gericht.” (488)

Maieutiek_2018 Tocqueville en Amerika nu-7

Multinationals en het nut

Tocqueville schrijft in een tijd dat wat in Amerika verdiend wordt ten goede komt aan Amerika. Er is nauwelijks internationale handel met/ vanuit Amerika. Vele mensen zijn nodig en profiteren dus ook van het werk. Mensen starten er vanuit een tamelijk gelijke positie en hard werken loont.

Vandaag de dag is rijkdom erfelijk, minder mensen zijn nodig in de productie, de handel is internationaal en winst maximalisatie ligt (ook) in ontslagen, lage lonen landen en belastingontwijking. Daarmee is het nut niet meer een algemeen nut.

Maieutiek_2018 Tocqueville en Amerika nu-7